

Advies over klimaat en ontwikkelingssamenwerking

- Op vraag van minister van ontwikkelingssamenwerking Pascal Labille en staatssecretaris voor leefmilieu Melchior Wathelet, in een brief van 12 juli 2013
- Voorbereid door de werkgroep internationale betrekkingen en energie en klimaat
- Goedgekeurd door de AV van 25 oktober 2013
- De oorspronkelijke taal van dit advies is het Nederlands

---

1. Context

- [a] De raad ontving een adviesvraag van minister Labille en staatssecretaris Wathelet. De adviesvraag bevat zes vragen die enerzijds vooral betrekking hebben op het beleidskader voor een meer coherent en geïntegreerd beleid rond klimaat en ontwikkelingssamenwerking en anderzijds op het debat over internationale klimaatfinanciering.
- [b] Het advies moet ten eerste gezien worden in de context van de diverse bestaande internationale akkoorden en afspraken over klimaat (zoals de afspraken gemaakt in de UNFCCC-klimaatconferenties¹ van Kopenhagen in 2009 en Cancún in 2010²), over financiering voor ontwikkeling (zoals de Monterrey Consensus en de Doha Declaration³), over ontwikkelingssamenwerking (zoals de afspraken over de 0,7% voor ODA⁴ en over het halen van de Millenniumdoelstellingen, herbevestigd tijdens de conferentie van Rio+20⁵).
- [c] Het advies moet ten tweede gezien worden in de context van de Belgische verbintenissen (afgesproken en bevestigd in EU-verband) over klimaatfinanciering (voor de periodes 2010-2012, 2013-2015, en vanaf 2020) en over ontwikkelingssamenwerking (het wettelijk verankerde groeipad naar de 0,7%). Er wordt hier ook verwezen naar de relevante Belgische wetgeving (zoals de wet ontwikkelingssamenwerking en de wet op de gendermainstreaming) en naar de vermelding van het principe van 'klimaatrechtvaardigheid' in het regeerakkoord.
- [d] Het advies herbevestigt en bouwt verder op eerder ingenomen standpunten in adviezen over Rio+20/Post-2015 en de klimaatconferentie van Kopenhagen.⁶ Het advies wil een inbreng leveren aan het beleidsproces dat werd opgestart in 2008 met de publicatie van het rapport van Ypersele,⁷ na een (mee door de FRDO georganiseerde) speciale conferentie over klimaat en ontwikkelingssamenwerking.
- [e] Het advies herbevestigt de verschillende eerder uitgebrachte standpunten en adviezen over de uitvoering van een performant klimaatbeleid.

---

¹ UNFCCC = United Nations Framework Convention on Climate Change

² [Background on the UNFCCC: The international response to climate change](#)

³ [Financing for Development](#)

⁴ ODA = Official Development Aid

⁵ [Future We Want - Outcome document Rio+20](#), § 258

⁶ Onder andere: Tweede advies over de opvolging van Rio+20 en de Post-2015 Development Agenda ([2013a07](#)), Advies over de opvolging van Rio+20 en de Post-2015 Development Agenda ([2013a01](#)), Advies over Rio+20 ([2012a03](#)), Advies over Rio+20 ([2011a11](#)), Advies over de klimaattop van Kopenhagen ([2009a16](#)).

⁷ [Jean-Pascal van Ypersele, Klimaatverandering en het Belgische ontwikkelingssamenwerkingsbeleid: uitdagingen en mogelijkheden. Oktober 2008.](#)

2. Advies

2.1. Naar een versterkt beleid klimaat en ontwikkelingssamenwerking

2.1.1. Voorwaarden voor een performant beleid

- [1] De raad is ervan overtuigd dat – ook om te komen tot een sterker beleid klimaat en ontwikkelingssamenwerking – de volgende jaren diepgaande maatschappelijke veranderingen nodig zijn om een antwoord te bieden op de verschillende ecologische, sociale en economische uitdagingen die op ons afkomen. Zo sprak de raad zich eerder al uit voor een sterke langetermijnstrategie duurzame ontwikkeling 2050. In het gedeelde streefbeeld van de raad voor 2050 garandeert een performante economie binnen ecologische grenzen een houdbare hoge levenskwaliteit met respect voor mensenrechten en kwaliteitsvol werk voor iedereen in een inclusieve samenleving. Tegen 2050 is in dat streefbeeld sprake van een significante omkeer van de degradatie van de planetaire draagkracht, met het oog op een volledig herstel van het natuurlijk kapitaal. Dat impliceert een transformatie van onze niet-duurzame consumptie- en productiepatronen waarbij het respect voor de grenzen aan de ecologische draagkracht van de planeet centraal staat.⁸ Het beleid in de verschillende beleidsdomeinen en op de verschillende beleidsniveaus zou dan ook moeten passen in een omvattend kader voor duurzame ontwikkeling, waarvan de verschillende acties (zoals weergegeven in de beleidsnota's van alle ministers) de weergave zouden moeten zijn.
- [2] Een essentiële voorwaarde voor een versterkt beleid klimaat en ontwikkelingssamenwerking is de volledige uitvoering van alle in dit verband relevante internationale akkoorden en afspraken (in een gecoördineerde samenwerking en taakverdeling tussen de federale en regionale niveaus).
- [3] Zo verwacht de raad onder meer een performant klimaatbeleid dat leidt tot een effectieve daling van de uitstoot van broeikasgassen in eigen land. Om dat mogelijk te maken, is een snel akkoord over de taakverdeling tussen de verschillende beleidsniveaus voor het klimaatbeleid tot 2020 onontbeerlijk. Voor het einde van het jaar moet daarom de Belgische burden sharing beslist zijn. Bovendien zijn de slechte resultaten van België in de non-ETS-sectoren, in het bijzonder binnenlands in de gebouwensector en vooral in het transport, fundamenteel incompatibel met een effectief klimaatbeleid. Broeikasgasemissies die *embodied* (= veroorzaakt bij de productie) zijn in consumptie stellen een belangrijke uitdaging die moet worden aangepakt op mondiaal niveau.

2.1.2. Beleidscoherentie⁹

- [4] Een doorgedreven beleid van coherentie, in een kader van duurzame ontwikkeling, is een voorwaarde voor een sterker beleid klimaat en ontwikkelingssamenwerking, en vice versa. Een coherent beleid is nodig in een dossier of domein als de biobrandstoffen of de internationale handelsakkoorden. Dat beleid moet actief werk maken van een vermindering van de ecologische impact van producten. Uiteraard moet het klimaatbeleid, net als andere beleidsdomeinen (handel, migratie, ontwikkelingssamenwerking, competitiviteit, transport, landbouw ...) coherent zijn met en in functie staan van duurzame ontwikkeling.
- [5] Beleidscoherentie is niet enkel de verantwoordelijkheid van de ministers van ontwikkelingssamenwerking en milieu. Alle regeringsleden zijn betrokken. Zo zou er onder meer moeten gewaakt worden over de Belgische bijdragen aan internationale instellingen als de Wereldbank. Zo kan voorkomen worden dat door België gesteunde projecten een ernstige negatieve impact hebben op het vlak van klimaat en ontwikkeling.

---

⁸ Advies over de Langetermijnvisie Duurzame Ontwikkeling 2050 ([2012a04](#))

⁹ Zie ook: Advies over de governance op het vlak van het nationale klimaatbeleid en de hervorming van de Nationale Klimaatcommissie ([2013a12](#))

- [6] België zou, met het oog op beleidscoherentie, in EU-verband voortrekker moeten worden voor een forser optreden tegen belastingontwijking¹⁰ door EU-bedrijven in landen van het Zuiden. Zonder een dergelijke actie is de vraag aan de overheden van de landen in het Zuiden om zelf de belastinginkomsten op te drijven bijzonder onevenwichtig.
- [7] De raad verwacht veel van het door de minister van ontwikkelingssamenwerking aangekondigde instrumentarium voor beleidscoherentie voor ontwikkeling (PCD¹¹). De raad hoopt dat er zeer snel duidelijkheid komt over de concrete omzetting van goedgekeurde principes zodat dit instrumentarium zo snel mogelijk operationeel kan worden.
- [8] De raad wil een structurele rol spelen in het PCD-debat. De raad wil een referentiepunt worden, zal het beleid rond PCD opvolgen en zal adviezen ter zake formuleren, zoals voorzien in het wettelijk kader. Minimaal wordt de raad jaarlijks geïnformeerd over de resultaten van het PCD-beleid.
- [9] In de rapportering over het PCD-beleid – zoals voorzien in de wet ontwikkelingssamenwerking – zou een overzicht moeten gegeven worden van de mate waarin ons land de internationale verbintenissen op het vlak van klimaat en ontwikkelingssamenwerking nakomt. Een screening van de financiële bijdragen aan internationale instellingen en hun mogelijke impact zou eveneens een plaats verdienen in de rapportering. De resultaten van de screening moeten transparant worden meegedeeld.

2.1.3. Een integraal beleid

- [10] De raad verwacht dat binnen de aangekondigde geïntegreerde RIA¹² die zal worden gebruikt bij de beslissingen van de federale regering de doelstelling van de DOEB¹³ en de nieuwe PCD-test eindelijk zal gerealiseerd worden, namelijk een reële afweging van de effecten van een beslissing gezien vanuit de verschillende dimensies van duurzame ontwikkeling. De raad wil dat de overheid transparant communiceert over de mate waarin het gebruik van de geïntegreerde RIA heeft bijgedragen tot een meer duurzame ontwikkeling.
- [11] Een versterking van de structurele samenwerking tussen de actoren van de wet duurzame ontwikkeling kan ook een bijdrage leveren tot een betere algemene beleidscoherentie. Daarom stelt de raad voor dat de FRDO als waarnemer mee wordt opgenomen in de ICDO.¹⁴
- [12] De verschillende federale departementen zouden een actieplan moeten ontwikkelen voor hun bijdrage aan het realiseren van de langetermijnstrategie duurzame ontwikkeling 2050. Het nastreven van beleidscoherentie met het oog op een sterker beleid klimaat en ontwikkelingssamenwerking zou daarbij een van de prioriteiten moeten zijn.
- [13] Dit alles zou ook tot uiting moeten komen in het geheel van de federale begroting. Daartoe moeten mitigatie en adaptatie worden gemainstreamd in de verschillende beleidsdomeinen.
- [14] De raad stelt voor dat alle federale departementen werk maken van het behalen van een EMAS-label, zoals voorzien, en de opmaak van een duurzaamheidsverslag volgens GRI-normen.¹⁵ Daarbij

¹⁰ Volgens het recente [coherentierapport](#) van de NGO-koepel CONCORD (Spotlight on Policy Coherence for Development 2013) zouden landen van het Zuiden door belastingontduiking vele miljarden mislopen.

¹¹ PCD = Policy Coherence for Development

¹² RIA = Regeliimpactanalyse, zie [Persbericht \(31/05/2013\) Vereenvoudiging van de impactanalyses m.b.t. voorgenomen regeringsbeslissingen](#)

¹³ DOEB = Duurzame Ontwikkeling Effecten Beoordeling

¹⁴ Zoals gevraagd in het Advies over de aanpassing van de wet van 5 mei 1997 betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling ([2000a15](#)), paragraaf [18].

¹⁵ Zie: [Global Reporting Initiative](#)

moet er aandacht zijn voor die activiteiten die een duidelijk klimaateffect hebben en aan de mate waarin men streeft naar de vermindering van die impact.

2.1.4. Vergroening van de fiscaliteit

[15] De raad vraagt dat de regering op korte termijn een strategie voorstelt om te komen tot een vergroening van de fiscaliteit, zoals gevraagd door diverse internationale organisaties. De raad dringt er daarbij op aan dat die strategie de sociale en economische doelstellingen integreert die impliciet geïmpliceerd worden door elk beleid duurzame ontwikkeling. De raad verwijst hiervoor naar voorstellen in eerder uitgebrachte adviezen.¹⁶ De raad wil ook geïnformeerd worden over de resultaten tot nu toe van de *task force financiën en duurzame ontwikkeling* en de mate waarin die hebben bijgedragen tot een sterker beleid klimaat en ontwikkelingssamenwerking.

2.1.5. De nieuwe strategienota

[16] De raad kijkt uit naar de resultaten van de evaluatie van het gebruik van de strategienota leefmilieu van DGD (uit 2002).¹⁷ Het is bijzonder nuttig om te onderzoeken in welke mate enerzijds deze strategienota leefmilieu van 2002 en anderzijds het rapport van Ypersele van 2008 hebben bijgedragen aan een sterker beleid klimaat en ontwikkelingssamenwerking. Een discussie hierover met de stakeholders zou belangrijke informatie kunnen opleveren voor een toekomstig beleid klimaat en ontwikkelingssamenwerking.

[17] De raad hoopt dat bij de opmaak van de nieuwe strategienota over de bescherming van de natuurlijke hulpbronnen en de strijd tegen de klimaatverandering volwaardig rekening zal worden gehouden met de resultaten van de evaluatie van de strategienota van 2002. De raad verwijst naar de mogelijkheid, voorzien in de wet ontwikkelingssamenwerking, om uitgenodigd te worden om over deze nieuwe strategienota een advies te verlenen.¹⁸

[18] De nieuwe strategienota moet een helder kader geven voor een coherent beleid klimaat en ontwikkelingssamenwerking, niet alleen voor DGD en de attachés op het terrein, maar ook voor de verschillende andere betrokken departementen. Het is dan ook vanzelfsprekend voor de raad dat de dienst klimaat van de FOD VVVL wordt betrokken bij de consultatie over de opmaak van de nieuwe strategienota.

[19] De strategienota zou ertoe moeten leiden dat in de uitvoering van het beleid ontwikkelingssamenwerking (in overeenkomsten met partnerlanden, in concrete projecten) systematisch gebruik wordt gemaakt van instrumenten om ex ante de mogelijke klimaatgerelateerde impact in te schatten.

2.1.6. Verbetering beleids capaciteit

[20] Een voorwaarde om tot een sterker beleid klimaat en ontwikkelingssamenwerking te komen is een verbetering van de beleids capaciteit in de afzonderlijke beleids domeinen. Voor het klimaatbeleid is er een tekort aan harmonisatie, integratie en coördinatie tussen de federale en regionale beleidsinstanties. Voor ontwikkelingssamenwerking is er nood aan meer visie en coördinatie over de manier waarop klimaat en milieu als transversaal thema kunnen geïntegreerd worden in het

---

¹⁶ Advies over een vergroening van de fiscaliteit in het kader van duurzame ontwikkeling ([2009a15](#)) en Advies over het CO2 prijssignaal ([2010a04](#))

¹⁷ Advies over de thematische nota 'Leefmilieu' van de Directie-Generaal Internationale Samenwerking (DGIS) ([2002a24](#))

¹⁸ Wet betreffende de Belgische Ontwikkelingssamenwerking, [Art. 11 § 2.](#)

bestaande ontwikkelingsbeleid. Voor beide luiken dienen ook voldoende mensen ingezet te worden om een kwalitatief beleid te garanderen.

- [21] Voor de coördinatie van de internationale dimensie van het beleid klimaat en ontwikkelingssamenwerking tussen federale en regionale instanties, met aanwezigheid van het middenveld, zou gedacht kunnen worden aan een regelmatig overleg zoals dat nu bestaat in de Coomulti DO.¹⁹ Dat kan door deze onderwerpen te integreren in de agenda van de Coomulti DO of via een aparte gelijkaardige vergadering.
- [22] Op het niveau van de federale administraties zijn we voorstander van het opstarten van een beleidswerkgroep met medewerkers van DGD en de dienst klimaat van de FOD VVVL om het beleid goed op elkaar af te stemmen. Zo kan tussen projecten en geldstromen van enerzijds de ontwikkelingssamenwerking en anderzijds de klimaatfinanciering een maximale synergie worden nagestreefd. Samenwerking bij het uitwerken van de bilaterale samenwerking (via de indicatieve samenwerkingsprogramma's) zou nuttig kunnen zijn. Samenwerking tussen de dienst klimaat en BTC en BIO is ook aangewezen. De verantwoordelijkheid voor de werking van BTC en BIO blijft evenwel liggen bij DGD.
- [23] Op het niveau van DGD zijn we voorstander van het opstarten van een overlegplatform, naar analogie met het platform landbouw, waar NGO's in overleg kunnen treden met de betrokken diensten van DGD met het oog op een verdere verbetering van de kwaliteit van het beleid.
- [24] In het brede debat over het beleid klimaat en ontwikkelingssamenwerking wil de raad blijvend een structurele rol blijven spelen.
- [25] De vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties, de ngo's voor milieubescherming, de ngo's voor ontwikkelingssamenwerking, de jeugdorganisaties en twee ondervoorzitters²⁰ hopen dat het onderzoeksplatform KLIMOS²¹ de volgende jaren, samen met het op te starten overlegplatform klimaat en ontwikkelingssamenwerking²² verder kan werken aan de uitbreiding van de kennisbasis voor een coherent beleid klimaat en ontwikkelingssamenwerking.²³

2.1.7. *Ontwikkelingssamenwerking en klimaatfinanciering*

- [26] De vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties, de ngo's voor milieubescherming, de ngo's voor ontwikkelingssamenwerking, de jeugdorganisaties en twee ondervoorzitters²⁴ vinden het volgende:²⁵
- Ontwikkelingssamenwerking en klimaatfinanciering (zie verder) op zich afzonderlijke domeinen zijn, uitgaand van verschillende doelstellingen en steunend op verschillende internationale afspraken. De resultaten van de acties in beide domeinen moeten wel complementair zijn. Ontwikkelingssamenwerking is onder meer geregeld via de Belgische wet ontwikkelingssamenwerking. Die wet bepaalt dat er partnerlanden en prioritaire sectoren voor de bilaterale samenwerking en transversale thema's voor het geheel van het beleid worden gekozen. De raad is er voorstander van dat aandacht voor de klimaatuitdaging maximaal wordt

¹⁹ Coomulti: overlegorgaan multilaterale coördinatie. In de Coomulti duurzame ontwikkeling komen vertegenwoordigers van de federale en regionale overheden, aangevuld door vertegenwoordigers van de civiele samenleving (via de FRDO) samen om het beleid DO in de multilaterale instellingen te coördineren.

²⁰ Lieze Cloots, Mathieu Verjans

²¹ [KLIMOS](#)

²² Zie [23].

²³ De werkgevers en 1 ondervoorzitter (Olivier Van der Maren) onthouden zich.

²⁴ Lieze Cloots, Mathieu Verjans

²⁵ De werkgevers en 1 ondervoorzitter (Olivier Van der Maren) onthouden zich

- geïntegreerd in de samenwerking met de partnerlanden. De klimaatfinanciering op basis van de internationale klimaatakkoorden is een andere financiële stroom. Die moet niet preferentieel worden gericht op de partnerlanden van de ontwikkelingssamenwerking.
- Bij het bepalen van acties in het Zuiden wordt uitgegaan van de behoeften van de lokale bevolking, onder meer uitgedrukt via de NAPAs²⁶ en NAMAs.²⁷ Samenwerking tussen de dienst klimaat van de FOD VVVL, DGD en de regionale departementen voor ondersteuning van de opmaak en uitvoering van NAPAs en NAMAs door landen in het Zuiden (uitwisseling expertise, financiële middelen) kan een meerwaarde betekenen.
  - Een gescheiden rapportering voor beide domeinen is nodig.

2.2. Klimaatfinanciering

2.2.1. Internationale verbintenissen

- [27] België moet haar verschillende verbintenissen op internationaal niveau (op het vlak van klimaatfinanciering²⁸ en van ontwikkelingshulp en ook op het vlak van klimaatbeleid) volledig nakomen. In dit verband heeft België het principe van ‘new and additional’, vastgelegd tijdens de klimaatconferentie van Kopenhagen,²⁹ goedgekeurd.
- [28] Voor klimaatfinanciering moet België er door eigen inspanningen, zoals afgesproken in EU-verband,³⁰ mee voor zorgen dat de doelstelling om wereldwijd tegen 2020 \$ 100 miljard te mobiliseren (door de internationale gemeenschap) volledig wordt gerealiseerd. Ook de afspraak³¹ om voor de periode 2013-2015 vanwege België minstens € 50 miljoen jaarlijks te verzamelen moet volledig gehonoreerd worden.
- [29] De bedragen voor klimaatfinanciering zijn gebaseerd op internationale politieke akkoorden die onder andere een interpretatie zijn van de wetenschappelijke inzichten over de omvang van de klimaatverandering en de nood aan klimaatfinanciering. Als er op basis van voortschrijdend wetenschappelijk inzicht blijkt dat er nood zou zijn aan een aanpassing van die politieke akkoorden, dan dienen ook de afspraken over financiering te worden aangepast, na nieuwe onderhandelingen.

²⁶ [NAPAs](#) = National Adaptation Programmes of Action

²⁷ [NAMAs](#) = Nationally Appropriate Mitigation Actions

²⁸ [UNFCCC Finance](#)

²⁹ Zie het Copenhagen Accord: 8. *Scaled up, new and additional, predictable and adequate funding as well as improved access shall be provided to developing countries, in accordance with the relevant provisions of the Convention, to enable and support enhanced action on mitigation, including substantial finance to reduce emissions from deforestation and forest degradation (REDD-plus), adaptation, technology development and transfer and capacity-building, for enhanced implementation of the Convention. The collective commitment by developed countries is to provide new and additional resources, including forestry and investments through international institutions, approaching USD 30 billion for the period 2010–2012 with balanced allocation between adaptation and mitigation. Funding for adaptation will be prioritized for the most vulnerable developing countries, such as the least developed countries, small island developing States and Africa. In the context of meaningful mitigation actions and transparency on implementation, developed countries commit to a goal of mobilizing jointly USD 100 billion dollars a year by 2020 to address the needs of developing countries. This funding will come from a wide variety of sources, public and private, bilateral and multilateral, including alternative sources of finance. New multilateral funding for adaptation will be delivered through effective and efficient fund arrangements, with a governance structure providing for equal representation of developed and developing countries. A significant portion of such funding should flow through the Copenhagen Green Climate Fund.)*

³⁰ [EU Commission, Climate Finance](#)

³¹ België had zich geëngageerd voor 150 miljoen voor fast-start finance voor de periode 2010-2012. In Doha werd een afspraak gemaakt over de periode 2013-2015: “encouraging developed country Parties to further increase their efforts to provide resources of at least to the average annual level of the fast-start finance period for 2013-2015”, [UNFCCC COP 18 Doha Gateway 2012](#))

- [30] Om dit alles mogelijk te maken is er op korte termijn nood aan een omvattend akkoord tussen de verschillende beleidsniveaus, via de nationale klimaatcommissie, waarin enerzijds principieel een groeipad wordt afgesproken en anderzijds een lastenverdeling tussen de entiteiten die de hele periode tot 2020 en daarna omspannt.
- [31] Voor de periode van de fast-start finance 2010-2012 heeft België de beloofde bijdrage van € 150 miljoen niet gehaald, en werd er maar € 92,5 miljoen bevestigd.³² Gezien de omvang van de financiële bijdrage (de internationaal afgesproken \$ 100 miljard, te verzamelen door de internationale gemeenschap, met nog te bepalen bijdrage van de EU daaraan en nog af te spreken Belgische bijdrage daarin) die door het genoemde groeipad op Belgisch niveau zal moeten worden bereikt tegen 2020 is het duidelijk dat het afgesproken bedrag voor de periode 2013-2015 (minstens € 50 miljoen) relatief laag is. De regeringen moeten zich erop voorbereiden dat de jaarlijkse inspanning nog groter zal worden in de periode 2015-2020.
- [32] Hoe sneller er een helder akkoord komt over alle aspecten van klimaatbeleid (lastenverdeling vermindering emissies broeikasgassen) en –financiering, hoe beter België zal kunnen wegen op de EU-besluitvorming over de EU-bijdrage aan de klimaatfinanciering.
- [33] [a] Voor een aantal leden³³ is het stafdocument van de Commissie³⁴ (dat voorstellen bevat voor een internationale lastenverdeling) is een goede basis om te komen tot een beslissing over een rechtvaardige bijdrage van de EU aan de internationale klimaatfinanciering.
- [d] Andere leden³⁵ zijn van oordeel dat het stafdocument van de Commissie financieringspistes beogen, zoals die over de toewijzing van de opbrengsten van het ETS-stelsel, die zij niet kunnen ondersteunen. Bovendien stelt dit document: *Governments that are unwilling to introduce new taxes or to increase the overall tax burden in their countries will prefer direct budget contributions to scale up public sources for international climate action. Such contributions would need to be financed by increasing the revenues from existing sources, reducing public expenditure for other purposes, or incurring more public debt.* In dat kader verwijzen deze leden naar hun ingenomen positie voor [46] en [47].

2.2.2. De COP 19 in Warschau

- [34] De raad verwacht van de EU een voortrekkersrol in het maken van heldere afspraken over de klimaatfinanciering op lange termijn (voor en na 2020) tijdens de COP 19 in Warschau. Concreet zou de EU naar de conferentie in Warschau moeten gaan met een concreet voorstel over internationale lastenverdeling, het nodige groeipad daarvoor en de in te zetten innovatieve financieringsmechanismen.

---

³² Zie: [Peter Wittoeck, Belgian experience with international climate finance. Climate Finance Workshop, Brussels, 15 May 2013](#)

³³ *Leden die dit standpunt steunen:* Lieze Cloots (ondervoorzitter), Mathieu Verjans (ondervoorzitter), Sabien Leemans (WWF), Mathias Bienstman (Bond Beter Leefmilieu), Brigitte Gloire (Oxfam Solidarité), Véronique Rigot (CNCD – Opération 11.11.11), Rudy De Meyer (11.11.11), Philippe Cornélis (CSC), Diana Van Oudenhoven (CGSLB), Sébastien Storme (FGTB), Daniel Van Daele (FGTB), Olivier Beys (Vlaamse Jeugdraad), Laurent Fastrez (Conseil de la Jeunesse).

De andere leden steunen dit standpunt niet.

³⁴ [Scaling up international climate finance after 2012. Commission Staff Working Document, Brussels, 08.04.2011, SEC\(2011\) 487 final](#)

³⁵ *Leden die dit standpunt steunen:* Olivier Van der Maren (ondervoorzitter), Ann Nachtergaele (FEVIA), Françoise Van Tiggelen (DETIC), Piet Vanden Abeele (UNIZO), Vanessa Biebel (VBO-FEB).

De andere leden steunen dit standpunt niet.

- [35] Daartoe dient ook België zich ambitieus op te stellen en voorafgaand aan de COP 19 bekend te maken welke financiële bijdrage men wil doen voor de internationale klimaatfinanciering voor en na 2020 en welke emissiereducties – inclusief de interne taakverdeling – men wil bereiken na 2020.
- [36] Het ontbreken van een akkoord in EU-verband over lastenverdeling tussen de lidstaten mag geen belemmering zijn voor België om een positie in te nemen over de eigen financiële bijdrage, en dat op basis van een ernstige methodologie.
- [37] [a] Een aantal leden³⁶ vestigt er de aandacht op dat er hierover een studie bestaat, uitgevoerd door het IEEP.³⁷
- [b] Andere leden³⁸ trekken de aandacht op het feit dat de IEEP-studie met name het spoor naar voor schuift van de ETS-opbrengsten als spoor van klimaatfinanciering, een spoor waar deze leden zich tegen verzetten (zie hun ingenomen positie voor [46] en [47]).

2.2.3. Additionaliteit

- [38] De vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties, de ngo's voor milieubescherming, de ngo's voor ontwikkelingssamenwerking, de jeugdorganisaties en twee ondervoorzitters³⁹ zijn van oordeel dat additionaliteit wordt begrepen als boven op de 0,7%. Binnen de stroom die volgens die interpretatie als ODA wordt aangerekend, mag er zeker ruim aandacht zijn voor het klimaatthema. Binnen de nieuwe strategienota ontwikkelingssamenwerking en milieu en natuurlijke hulpbronnen zouden daarvoor, zoals gezegd, duidelijke principes moeten worden afgesproken.⁴⁰

2.2.4. Kwaliteit van de klimaatfinanciering

- [39] De vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties, de ngo's voor milieubescherming, de ngo's voor ontwikkelingssamenwerking, de jeugdorganisaties en twee ondervoorzitters⁴¹ zijn van oordeel dat waar mogelijk synergie tussen (geen menging of samenvoeging van) middelen van ontwikkelingshulp met klimaatdimensie en klimaatfinanciering dient te worden nagestreefd. Uitgangspunt is dat het gaat over twee afzonderlijke financiële stromen, met gescheiden rapportering. Op het niveau van de beleidsplanning kan voor specifieke projecten of landen gezamenlijk gewerkt worden. Op het terrein kunnen middelen uit beide bronnen op aanvullende wijze gebruikt worden, maar – zoals gezegd – met gescheiden rapportering. Uitgaven voor ODA kunnen dus niet gebruikt worden voor het halen van doelstellingen van klimaatfinanciering of omgekeerd.⁴²
- [40] België moet erover waken dat binnen het geheel van de financiële stromen voor klimaatfinanciering er relatief gezien ruim aandacht is voor adaptatie in het Zuiden en dat er zo ruim mogelijk wordt

---

³⁶ *Leden die dit standpunt steunen:* Lieze Cloots (ondervoorzitster), Mathieu Verjans (ondervoorzitter), Sabien Leemans (WWF), Mathias Bienstman (Bond Beter Leefmilieu), Brigitte Gloire (Oxfam Solidarité), Véronique Rigot (CNCD – Opération 11.11.11), Rudy De Meyer (11.11.11), Philippe Cornélis (CSC), Diana Van Oudenhoven (CGSLB), Sébastien Storme (FGTB), Daniel Van Daele (FGTB), Olivier Beys (Vlaamse Jeugdraad), Laurent Fastrez (Conseil de la Jeunesse).

De andere leden steunen dit standpunt niet.

³⁷ [IEEP, Exploring Belgium's contribution to international climate finance after 2012, 2012.](#)

³⁸ *Leden die dit standpunt steunen:* Olivier Van der Maren (ondervoorzitter), Ann Nachtergaele (FEVIA), Françoise Van Tiggelen (DETIC), Piet Vanden Abeele (UNIZO), Vanessa Biebel (VBO-FEB).

De andere leden steunen dit standpunt niet.

³⁹ Lieze Cloots, Mathieu Verjans

⁴⁰ De werkgevers en 1 ondervoorzitter (Olivier Van der Maren) onthouden zich.

⁴¹ Lieze Cloots, Mathieu Verjans

⁴² De werkgevers en 1 ondervoorzitter (Olivier Van der Maren) onthouden zich.

gewerkt via fondsen verbonden aan UNFCCC (Green Climate Fund of Adaptation Fund). Dat impliceert dat de publieke middelen binnen dit geheel zo volledig mogelijk gaan naar adaptatie via het GCF. Er moet ook vooral gekozen worden voor giften en niet voor leningen.

- [41] Bij de werking van het GCF moet er voldoende aandacht zijn voor participatie door en empowerment van de lokale bevolking. In de werking van het GCF moet een centrale plaats zijn weggelegd voor vertegenwoordigers van de nationale overheden van de ontvangende landen. Er moet verzekerd worden dat de steun gaat naar de reële noden die door de lokale bevolking zelf zijn bepaald. Op het niveau van de ontvangende landen moet er volwaardige participatie zijn door de vertegenwoordigers van de civiele samenleving en de lokale gemeenschappen. Die moeten er mee over kunnen waken dat binnen die landen de meest kwetsbare groepen bereikt worden.
- [42] Bij de uitwerking van klimaatfinancieringsinstrumenten en bij de toekenning van middelen moet er voldoende aandacht zijn voor de genderdimensie, zoals ook afgesproken in de klimaatconferentie van Doha. Vanaf de feitelijke opstart van het GCF zou de genderdimensie structureel moeten geïntegreerd zijn.
- [43] Bij de werking van het GCF en bij de toekenning van middelen dient er structureel aandacht te zijn voor duurzaamheidsaspecten.

2.2.5. Instrumenten van klimaatfinanciering

- [44] Bij de selectie van bijkomende innovatieve financieringsmechanismen moet er maximaal gekozen worden voor opties die door zoveel mogelijk landen en op dezelfde wijze worden toegepast, om zo het level playing field te garanderen voor de bedrijven. Dat heeft voordelen voor de voorspelbaarheid en zorgt ook voor een zo klein mogelijk effect op de competitiviteit van individuele lidstaten. België heeft er alle belang bij dat er een voldoende groot pakket aan innovatieve mechanismen wordt ingezet voor het behalen van de afgesproken doelstellingen, anders zal het geld in grotere mate via begrotingsinspanningen moeten worden gerealiseerd.
- [45] De raad verwacht op korte termijn van de regering een voorstel over hoe met bijkomende inzet van innovatieve financieringsmechanismen de streefcijfers van het afgesproken groeipad tot 2020 zullen gehaald worden, in samenspraak met de regio's. Een mix van instrumenten zal hiertoe nodig zijn.
- [46] [a] Volgens een aantal leden⁴³ kunnen volgende instrumenten deel uitmaken van die mix: opbrengsten van de veiling van emissierechten uit het structureel hervormde ETS, een koolstoftaks voor de niet-ETS-sectoren, een taks op vliegtuigtickets, opbrengst door opheffing van fossiele energiesubsidies, taks op internationaal vliegtuigverkeer, taks op internationale scheepvaart, een financiële transactietaks (FTT), ...⁴⁴
- [b] Volgens andere leden⁴⁵ zouden – om te antwoorden op internationaal genomen verbintenissen tot financiering – de financieringsbronnen moeten ingesteld worden op internationaal niveau. Ze

---

⁴³ *Leden die dit standpunt steunen:* Lieze Cloots (ondervoorzitter), Mathieu Verjans (ondervoorzitter), Sabien Leemans (WWF), Mathias Bienstman (Bond Beter Leefmilieu), Brigitte Gloire (Oxfam Solidarité), Véronique Rigot (CNCD – Opération 11.11.11), Rudy De Meyer (11.11.11), Philippe Cornélis (CSC), Diana Van Oudenhoven (CGSLB), Sébastien Storme (FGTB), Daniel Van Daele (FGTB), Olivier Beys (Vlaamse Jeugdraad), Laurent Fastrez (Conseil de la Jeunesse).

De andere leden steunen dit standpunt niet.

⁴⁴ Zie voor een lijst van opties: [UNCTAD, The Least Developed Countries Report 2010, Towards a New International Development Architecture for LDCs, 2010](#), tabel 37, p. 229.

⁴⁵ *Leden die dit standpunt steunen:* Olivier Van der Maren (ondervoorzitter), Ann Nachtergaele (FEVIA), Françoise Van Tiggelen (DETIC), Piet Vanden Abeele (UNIZO), Vanessa Biebel (VBO-FEB).

De andere leden steunen dit standpunt niet.

zouden zo moeten gestructureerd zijn dat ze geen concurrentievervalsing creëren, niet tussen bedrijven van verschillende continenten en niet tussen Europese bedrijven. Die instrumenten van financiering kunnen, in dat kader:

- Politieke instrumenten van mitigatie aanvullen
- Specifiek gericht zijn op de financiering van klimaatbeleid
- Onafhankelijk zijn van de uitgestoten emissies (en dus vooral een mechanisme van internationale solidariteit zijn).

[47] [a] Volgens een aantal leden⁴⁶ moet België de aanbeveling over de besteding van de ETS-middelen zo volledig mogelijk uitvoeren. Gespreid over de herinvesteringen door de verschillende beleidsniveaus zou een deel van de inkomsten moeten worden uitgegeven aan mitigatie en adaptatie in het Zuiden.

[b] Volgens andere leden⁴⁷ moeten de ETS-opbrengsten, die gefinancierd zijn door de industrie en die een verlies aan competitiviteit met zich meebrengen (directe en indirecte kosten) van deze bedrijven ten opzichte van bedrijven in andere continenten, worden gebruikt om:

- In eerste instantie zoveel mogelijk de CO₂-handicap van de Europese bedrijven te herstellen (carbon leakage: compensatie voor directe en indirecte emissies).
- In tweede instantie een *smart* beleid hernieuwbare energie te voeren.
- In derde instantie te investeren in de R&D voor ondernemingen met het ook op het faciliteren van de transitie naar een lagekoolstofeconomie.

[48] De raad drukt in dat verband zijn bezorgdheid uit over het feit dat in de huidige omschrijving van de werking van het op te richten fonds voor klimaatresponsabilisering⁴⁸ weinig speelruimte is voor het gebruiken van dit fonds voor internationale klimaatfinanciering.

[49] De opbrengst van financieringsinstrumenten voor klimaatfinanciering moet rechtstreeks kunnen worden overgemaakt aan het GCF zonder bijkomende afweging op nationaal niveau.

[50] De verklaring van Rio+20 § 225, goedgekeurd door België, verduidelijkt dat *Countries reaffirm the commitments they have made to phase out harmful and inefficient fossil fuel subsidies that encourage wasteful consumption and undermine sustainable development*. België moet werk maken van dit principe.⁴⁹

[51] De raad vraagt dat er een specifieke studie komt over deze milieuschadelijke subsidies in België, zodat op basis daarvan een strategie en maatregelen kunnen worden genomen en middelen ingezet.

[52] De raad vraagt aan de gewesten en de federale staat om zich te buigen over het gecoördineerd beheer van de internationale klimaatfinanciering.

---

⁴⁶ *Leden die dit standpunt steunen*: Lieze Cloots (ondervoorzitster), Mathieu Verjans (ondervoorzitter), Sabien Leemans (WWF), Mathias Bienstman (Bond Beter Leefmilieu), Brigitte Gloire (Oxfam Solidarité), Véronique Rigot (CNCD – Opération 11.11.11), Rudy De Meyer (11.11.11), Philippe Cornélis (CSC), Diana Van Oudenhoven (CGSLB), Sébastien Storme (FGTB), Daniel Van Daele (FGTB), Olivier Beys (Vlaamse Jeugdraad), Laurent Fastrez (Conseil de la Jeunesse).

De andere leden steunen dit standpunt niet.

⁴⁷ *Leden die dit standpunt steunen*: Olivier Van der Maren (ondervoorzitter), Ann Nachtergaele (FEVIA), Françoise Van Tiggelen (DETIC), Piet Vanden Abeele (UNIZO), Vanessa Biebel (VBO-FEB).

De andere leden steunen dit standpunt niet.

⁴⁸ “25 2 Fonds bestemd voor de klimaatresponsabilisering. Aard van de toegewezen ontvangsten: 1° Het federaal deel van de opbrengsten uit het veilen van emissierechten van broeikasgassen.”

⁴⁹ [Future We Want - Outcome document Rio+20](#) § 225: *Countries reaffirm the commitments they have made to phase out harmful and inefficient fossil fuel subsidies that encourage wasteful consumption and undermine sustainable development.*

- [53] De raad vraagt de mogelijkheid te onderzoeken van één klimaatfonds dat gebruikt zal worden voor het overmaken van de bedragen aan klimaatfinanciering, naast een fonds dat gebruikt zal worden voor interne klimaatmaatregelen. Opbrengsten van innovatieve financieringsmechanismen zouden terecht moeten komen in deze fondsen, zodat ze niet kunnen gebruikt worden voor algemene begrotingsdoelstellingen. Het verband met het op te richten fonds voor klimaatresponsabilisering (in het kader van de staats hervorming) moet wel worden uitgeklaard.
- [54] Om het geheel van de doelstelling op het vlak van klimaatfinanciering te realiseren, kunnen ook privémiddelen ingezet worden. Er is nood aan een voldoende stabiel kader om investeringen te beschermen.
- [55] Tegelijk is er nood aan voldoende garanties dat de investeringen een reëel positief ontwikkelingseffect hebben voor de meest kwetsbare bevolking in het Zuiden.
- [56] De creatie van een gunstig investeringsklimaat in de ontwikkelingslanden mag echter niet leiden tot een privatisering van hun publieke diensten, noch de toenemende vermarkting bevorderen van essentiële hulpbronnen als water, bossen, biodiversiteit of cultiveerbare grond.
- [57] De vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties, de ngo's voor milieubescherming, de ngo's voor ontwikkelingssamenwerking en de jeugdorganisaties en twee ondervoorzitters⁵⁰ vinden het volgende:⁵¹
- Om te bepalen of privémiddelen nieuw en additioneel zijn, moet bewezen kunnen worden dat ze het gevolg zijn van een actie op publiek initiatief.
  - Vanuit het standpunt over additionaliteit van klimaatfinanciering zijn er vragen bij de voorstellen tot 'pooling' van diverse financiële stromen in het recente document⁵² van de EU-Commissie over financiering post-2015. Het op zich positieve streven naar coherentie en complementariteit mag er niet toe leiden dat er wordt teruggekomen op de volledige uitvoering van verbintenissen op het vlak van ODA en internationale klimaatfinanciering.

---

⁵⁰ Lieze Cloots, Mathieu Verjans

⁵¹ De werkgevers en 1 ondervoorzitter (Olivier Van der Maren) onthouden zich.

⁵² [Beyond 2015: towards a comprehensive and integrated approach to financing poverty eradication and sustainable development. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Brussels, 16.7.2013, COM\(2013\) 531 final.](#)

Bijlage 1 Stemgerechtigde leden van de algemene vergadering die deelnamen aan de stemming over dit advies

- 3 ondervoorzitters:
O. Van der Maren, L. Cloots, M. Verjans
- 2 van de 3 vertegenwoordigers van de niet-gouvernementele organisaties voor milieubescherming:
M. Bienstman, S. Leemans
- 3 van de 3 vertegenwoordigers van de niet-gouvernementele organisaties voor ontwikkelingssamenwerking:
R. De Meyer, B. Gloire, V. Rigot
- 4 van de 6 vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties:
P. Cornélis, S. Storme, D. Van Oudenhoven, D. Van Daele
- 4 van de 6 vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties:
V. Biebel, P. Vanden Abeele, A. Nachtergaele, F. Van Tiggelen
- 2 van de 2 vertegenwoordigers van de jeugdorganisaties:
L. Fastrez, O. Beys

Totaal: 18 van de 24 stemgerechtigde leden

Bijlage 2

Vergaderingen voor de voorbereiding van dit advies

Voorbereidende werkgroepvergaderingen vonden plaats op 29 augustus, 18 en 24 september en 1, 9 en 17 oktober 2013.

Bijlage 3

Deelnemers aan de voorbereiding van dit advies

Voorzitter

- Dries LESAGE

Stemgerechtigde leden FRDO en hun vertegenwoordigers

- Mathias BIENSTMAN (Bond Beter Leefmilieu)
- Reinhilde BOUCKAERT (SPF Economie)
- Sam BUYS (FOD VVVL, dienst klimaat)
- Robbert CASIER (Vlaamse Jeugdraad)
- Philippe CORNELIS (CSC)
- Pauline DELGRANGE (Conseil de la Jeunesse)

- Laurent FASTREZ (Conseil de la Jeunesse)
- Geert FREMOUT (FOD VVVL, dienst klimaat)
- Antonio GAMBINI (CNCD – Opération 11.11.11)
- Brigitte GLOIRE (Oxfam Solidarité)
- Sarah LAMOTE (11.11.11)
- Maggi POPPE (Nederlandstalige Vrouwenraad)
- Véronique RIGOT (CNCD – Opération 11.11.11)
- Sandra SLIWA (Minaraad)
- Daniel VAN DAELE (FGTB)
- Olivier VAN DER MAREN (FEB)
- Nicolas VAN NUFFEL (CNCD – Opération 11.11.11)
- Diana VAN OUDENHOVEN (CGSLB)
- Romain WEIKMANS (ULB-IGEATT)
- Peter WITTOECK (FOD VVVL, dienst klimaat)

Wetenschappelijke raadgevers en uitgenodigde experts

- Elisabeth ELLEGAARD (Kabinet minister Labille)
- Aart GEENS (Kabinet staatssecretaris Wathelet)

Verontschuldigd

- Rudy DE MEYER (11.11.11)
- Frank MAES (UGent)
- Renata VANDEPUTTE (DGD)
- Jean-Pascal van YPERSELE de Strihou (UCL)

Secretariaat FRDO

- Jan DE SMEDT
- Jan MERTENS